

7/1227

**T.C.
EKONOMİ BAKANLIĞI**

Sayı : B.19.0.HUK.0.610-[2011-7/1227] 784

Konu : Yazılı Soru Önergesi Cevabı

12.12.2011* 59505

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 28/11/2011 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.02-31708 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları ekinde yer alan Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından verilen 7/1227 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Zafer ÇAĞLAYAN
Bakan

EK :

1- Cevap yazısı (6 sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :

TBMM Başkanlığı

Bilgi:

Başbakanlık

Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından verilen 7/1227 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin sorular ve cevaplar.

Sorular:

Merkez Bankası tarafından açıklanan ödemeler dengesi raporuna göre; 2010 yılının Ocak-Eylül döneminde cari açık, 30 milyar 210 milyon dolar iken 2011 yılı Ocak-Eylül döneminde cari açık 60 milyar 656 milyon dolara çıkmıştır. Cari işlemler açığının artmasında dış ticaret açığının artması etkili olmaktadır. 2011 yılının ilk dokuz ayı itibariyle dış ticaret açığı 82 milyar 159 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Merkez Bankasının Kasım ayı birinci dönem beklenti anketine göre 2011 yıl sonu cari beklentisi 73.6 milyar dolara yükselmiştir. Gelecek yılsonu yıllık cari işlemler dengesi beklentisi ise 62 milyar 141,6 milyon dolardan, 62 milyar 597,7 milyon dolara çıkmıştır.

Cari açık, 2002 yılında sadece 0.6 milyar dolar iken bu tarihten itibaren AKP Hükümetleri döneminde sürekli olarak artmıştır. 1975 – 2002 yılları arasında yani 27 yılda Türkiye 41 milyar dolar cari açık vermişken, yaklaşık 9 yıllık AKP Hükümetleri döneminde 280 milyar dolar cari açık vermiştir. Cari açık artışıyla ilgili olarak Özerk Kurumlar olan Merkez Bankası ve BBDK birtakım önlemler alırken AKP Hükümeti yetkilileri cari açığı bir tehdit olarak görmediklerini açıklamaktadır.

Yıllar İtibariyle Cari İşlemler Açığı

Yıl	Cari İşlemler Açığı (Milyar Dolar)
2002	0.6
2003	7.5
2004	14.4
2005	22.3
2006	32.3
2007	38.4
2008	41.9
2009	14.4
2010	48.6
2011 (İlk 9 ayı itibariyle)	60.6

Bu kapsamda;

- 1- Hükümetinizin dış ticaret politikasını başarılı buluyor musunuz?
- 2- Cari işlemler açığını kapatmak için bu güne kadar hangi tedbirleri aldınız? Bundan sonra hangi tedbirleri almayı düşünüyorsunuz?

Cevaplar:

1- Dış ticaret politikamız sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması ve ithalatın kontrol altına alınmasına yönelik olarak etkin bir şekilde yürütülmektedir.

2002 yılından bu yana ülkemizin ihracatı 3 kattan fazla artış göstermiş ve 2010 yılında 113 milyar dolar seviyesini aşmıştır. 2008 sonunda Türkiye'nin ihracatı tarihinin en yüksek seviyesi olan 132 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. 2008 yılının son çeyreğinde ortaya çıkan küresel finansal kriz 2009 yılında ihracatımız üzerinde etkili olmuş, ihracatımız ve ihracatımızdan daha yüksek oranda ithalatımız azalmıştır.

Küresel finansal krizin etkilerinden en çabuk sıyrılan ülkelerden biri Türkiye olmuş, 2010 yılında alınan önlemler sayesinde diğer ülkelere nazaran çok daha hızlı bir toparlanma süreci yaşanmış ve 114 milyar dolarlık bir ihracat seviyesine ulaşmıştır.

Küresel krizin etkilerinden ülkemiz ihracatının olumsuz etkilenmemesinde kuşkusuz Bakanlığımın uyguladığı proaktif stratejiler etkili olmuştur. Ülkemizde görülen hızlı büyüme ve refah artışının temelini oluşturan ihracatta yaşanan olumlu gelişmeler sadece rakamsal anlamda kalmamış ülkemizin yurt dışındaki itibarını da artırmıştır.

Milyon \$	2002	2005	2008	2009	2010	2011 (Ocak-Ekim)
Ihracat	36.059	73.476	132.027	102.143	113.883	111.398
İthalat	51.554	116.774	201.964	140.928	185.544	201.581
Hacim	87.613	190.251	333.991	243.071	299.428	312.978
Denge	-15.495	-43.298	-69.936	-38.786	-71.661	-90.183

Komşu ve Çevre Ülkeler, Afrika ile Ekonomik İlişkileri Geliştirme, Asya-Pasifik Ülkeleri ile Ticari ve Ekonomik İlişkileri Geliştirme ve Amerika ülkeleri ile Ticari ve Ekonomik İlişkileri Geliştirme Stratejileri ülke, bölge ve dünya konjonktüründe yaşanan ekonomik ve ticari gelişmeler dikkatle takip edilmekte ve Bakanlığımız politikaları ile uyumlaştırılmaktadır.

Bugün ülkemizde ihracata dayalı büyüme modeli ve ihracat odaklı üretim perspektifi çerçevesinde, teşvik-yatırım-üretim-ihracat zincirine ilişkin politika araçları tek çatı altında toplanmıştır. Bu kapsamda, ülkemize yeni teknoloji ve istihdam transferinin gerçekleştirilmesi ile birlikte üretilen katma değerın yurt dışında daha rekabetçi olması ve rekabet edebilir ürünlerimizin daha fazla ihracı sağlanmaktadır.

Uygulanan politikalar neticesinde küresel krizin olumsuz etkilerinden hızla kurtulan ülkemizin 2011 yılı sonu itibarıyla 135 milyar dolarlık yeni bir ihracat rekoru kırmayı beklenmektedir.

Türkiye'nin dış ticaret politikası sadece bugünü ilgilendiren bir yapıdan geleceğin planlandığı bir döneme girmiştir. Bakanlığım bünyesinde sürdürülen çalışmalar kısa vadeli yaklaşımlar yerine, ülkemizin uzun vadeli ekonomik çıkarları gözetilerek şekillendirilmektedir. Bu kapsamda Cumhuriyetimizin 100. Kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında 500 milyar dolar ihracat hedefi konulmuştur. Bu hedefe ulaşmada ortaya konacak politikaların belirlenmesi ve takip edilmesi amacıyla Başbakanlık Genelgesi ile İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kurulu ihdas edilmiş konu ile ilgili kamu ve özel sektör temsilcilerinin kurul toplantılarına katılımları sağlanmıştır. Bu kurulun ortaya koyacağı stratejinin temel bileşenleri ise düşük teknoloji sektörlerde katma değeri yüksek ürünlere geçişin sağlanması, orta düşük teknoloji sektörlerde üretimin artırılması ve daha yüksek katma değerli ürünlere geçilmesi, orta yüksek teknoloji sektörlerde üretim artışına ulaşılması ve yüksek teknoloji sektörlerde de yeni yatırımlar gerçekleştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Dış ticaret politikamızın bir diğer önemli konusunu ithalatımız ve buna bağlı olarak halihazırda var olan dış ticaret açığı oluşturmaktadır. Dış ticaret açığı ülkemizde cari işlemler açığının en büyük belirleyicisi konumundadır. Ülkemiz 1980 sonrası dönemde ihracata dayalı büyüme modelini benimsemiştir. Halihazırda ihracat yapılan sektörler itibariyle ülkemiz sanayisinde ithalata bağımlı bulunan alanlar mevcuttur. Sanayimizin sağlıklı bir ithalat yapısına kavuşması açısından Bakanlığım tarafından İhracata Dönük Üretim Stratejisi kapsamında Girdi Tedarik Stratejisi çalışmaları yapılmaktadır.

“Girdi Tedarik Stratejisi” ile sanayinin ihtiyaç duyduğu girdilerin tedarikinde sürekliliğin sağlanması ve etkinliğin, verimliliğin artırılması, ithalat bağımlılığının azaltılması, ihracatta rekabet gücünün iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu Strateji ile dünya girdi kaynaklarındaki belirsizliklerin, girdi tedarik kaynaklarında ülke/bölge bazlı bağımlılık gibi dengesizliklerin, girdi niteliğindeki doğal kaynakların geleceğine dair kaygıların, emtia piyasalarındaki gelişmelerin girdi fiyatları üzerinde oluşturacağı dalgalanmaların yaratacağı risklerin en aza indirgenmesi, ülke ihracatının gelecek vizyonunda önemli yer tutacak yeni ürün ve teknolojilerin getireceği sürdürülebilir girdi tedarik ihtiyacının belirlenmesi ve güvenceye alınmasını sağlamaya yönelik eylem planlarının geliştirilmesi ve bunların uygun politika araçlarıyla uygulamaya aktarılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda, ülke ihracatında öne çıkan sektörler girdi tedarik perspektifinden derinlemesine mercek altına alınmakta; belirlenen sektörlerin, önemli üretici, ithalatçı ve ihracatçıları ile yüz yüze görüşmeler yapılarak, söz konusu sektörler daha yakından tanınmakta; özellikle girdi tedarik aşamasında ortaya çıkan sorunlara ilişkin kullanılabilir bilgi edinilmekte; bu bilgiler eylem planı önerilerine dönüştürülmektedir.

Bu şekildeki bir çalışma, geliştirilecek politika önerilerinin gerçekçi ve uygulanabilir olabilmesi bakımından önemli görülmektedir. Bu çalışma sonucunda oluşturulan öneriler İhracata Dönük Üretim Stratejisi Değerlendirme Kurulunda gündeme getirilmekte, kamu ve özel tüm ilgili çevreler nezdinde tartışılması, benimsenmesi ve uygulamaya geçirilmesi planlanmaktadır.

Orta Vadeli Ekonomik Program kapsamında 2012-2014 döneminde cari işlemler dengesinin artış hızının belirli bir aralıkta tutularak gayri safi yurt içi hasılaya olan oranının tedrici olarak düşürülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda Cari İşlemler Dengesi/GSYİH oranının 2011 yılı sonu itibariyle -%9,4, 2012 yılında -%8, 2013 yılında -%7,5 ve 2014 yılında ise -%7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

2- Cari açığın kapatılması ancak ihracat artırılırken, ithalatın azaltılması ile mümkün olabileceğinden, Bakanlığımca hem ihracatı artırıcı politikalar hem de eş zamanlı olarak ithalatı kontrol altına almaya yönelik etkin ithalat politikaları birlikte uygulanmaktadır.

Bu kapsamda; ihracata yönelik devlet yardımları, firmaların mevcut pazarlardaki paylarını artırmak, yeni ihraç pazarlarına yönelmelerini sağlamak ve ihracatlarında sürekliliğin sağlanabilmesi amacıyla daha etkin bir yapıda yeniden düzenlenmiştir.

Bu çerçevede TURQUALITY® destek programı ile 77 firmamızın 88 markası TURQUALITY® Programı kapsamında, 33 firmamızın 36 markası ise Marka Programı kapsamında olmak üzere; toplam 110 firmamızın 124 markası desteklenmektedir.

Firmalarımızın yurtdışında açacakları birimlerden ofis, mağaza, depo veya showroomların kira ve demirbaş giderleri, yurt dışında yapacakları tanıtım faaliyetleri ve marka tescil giderleri de 2010/6 sayılı Tebliğ kapsamında desteklenmektedir.

Özellikle, ihracata yeni başlayan firmalara yönelik olarak "Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği" uygulamaya konulmuştur. Böylece özellikle KOBİ statüsünde yer alan firmalarımızın ihracatta daha rekabetçi olmaları desteklenmiş, ihracata başlamaya hazır KOBİ'ler bir anlamda cesaretlendirilmiştir.

Ayrıca, yurt dışında yatırımlarımızın artırılmasına yönelik katkı sağlaması amacıyla şirketlerimizin yurt dışında marka ve şirket satın alma faaliyetleri desteklenerek, satın alma süreçlerinde satın alacakları sektör, ülke, yabancı şirket veya marka odaklı raporlar ile danışmanlık hizmetlerine ilişkin giderlerin %60'ı, İşbirliği Kuruluşları için ise %75'i oranında destek sağlanmaktadır. Özellikle hedef ihraç pazarlarımıza ilişkin güncel bilgi akışının sağlanması ve ihracatçı firmalarımıza söz konusu ülke ile ilgili hizmet verilebilmesi amacıyla, tüm ülkeleri kapsayacak şekilde oluşturulan "Ülke Masaları" çalışmaları kapsamında elde edilen pazar bilgilerinin 81 ilde ihracatçılarımızla özellikle de KOBİ'lerimizle paylaşılması ve KOBİ'lerimizin dış pazarlara yönlendirilmesi amacıyla Pazara Giriş ve Hedef Ülke Seminerleri de düzenlenmektedir.

Yine ihracatımızı artırmak için, Bakanlığımızca "hedef ülke"lere yönelik olarak ihraç ürünlerimizin tanıtımının sağlanması, pazar payımızın genişletilmesi ve söz konusu ülkelerle ticari ve ekonomik işbirliğimizde ilerleme sağlanması amaçlarıyla, Bakanlığımız tarafından, Ticaret Heyetleri düzenlenmektedir. 2011 yılı Ocak-Kasım döneminde 13 ülkeye yönelik 11 Genel Ticaret Heyeti, 18 ülkeye yönelik 20 Sektörel Ticaret Heyeti ve 70 Alım Heyeti Programı düzenlenmiştir.

2009/5 sayılı "Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" kapsamında yapılan değişiklikler ile bundan böyle imalatçı firmalarımız ve film yapımcılarımızın yanı sıra eğitim, yazılım ve sağlık sektöründe faaliyet gösteren şirket, kurum ve kuruluşlarımızın da destekten yararlanması sağlanmıştır. Söz konusu değişiklikler ile birlikte Fuar destekleri kapsamında, 2011 yılı Ocak-Kasım döneminde 7.401 firmamıza fuar desteği verilmiştir.

Yeni pazara giriş koordinasyon yapılanması çerçevesinde Pazara Giriş Komitesi kurulmuştur. Bu Komite bünyesinde yapılan çalışmalar neticesinde, ABD, Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya, Kanada, Polonya, Nijerya, Mısır, İran, Suudi Arabistan, Cezayir, Libya, Ürdün ve Katar "hedef ülkeler" olarak belirlenmiştir. Bu ülkeler için, söz konusu yeni yapı vasıtasıyla pazara giriş projeleri ve bu projeler doğrultusunda gerçekleştirilecek ve belirli bir takvime bağlanmış faaliyetlerin yer aldığı eylem planları hazırlanmıştır. Söz konusu proje ve eylem planları hazırlanırken de ülkelerin kendilerine özgü nitelikleri ayrı ayrı dikkate alınmıştır.

Tüm bu çalışmalar sonucunda, 2010 yılında toplam ihracatımız %14 artarken 15 Hedef Ülke'ye ihracatımız %18 oranında artmış ve 25,6 milyar dolar olmuştur. Bu dönemde özellikle uzun yıllardır girmekte zorlandığımız Brezilya, Kanada, Çin, Hindistan gibi ülkelere ihracatımızda ortalamanın çok üzerinde artışlar görülmüştür. Nitekim, Brezilya'ya ihracatımız % 53, Kanada ve Çin'e ihracatımız %41, Hindistan'a ihracatımız da % 27 oranında yükselmiştir. 2011 yılının ilk 10 aylık döneminde de söz konusu ülkelere ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre %28 oranında artarak 4,1 milyar dolar düzeyine gelmiştir. Bu başarı; uygulanan dış ticaret politikalarının etkinliğinin bir sonucudur.

İhracatımızın arttırılmasına ilişkin bu çalışmalar yapılırken diğer taraftan cari açığın unsurları arasında yer alan ithalattaki artışların özellikle yerli üreticiler üzerinde olumsuz etkilere yol açması durumunda, ulusal ve uluslararası kurallar dahilinde ticaret politikası araçları etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Bu çerçevede; ithalatın yerli üretime zarar vermesini engellemek amacıyla damping, kota ve gözetim uygulamaları en etkin şekilde kullanılmaktadır.

Ülkemiz dampinge karşı önlem mekanizmasını en etkin işleten ülkeler arasında yer almaktadır. Nitekim, DTÖ verilerine göre, ülkemiz toplam alınan önlem sayısı itibarıyla, Ocak 1995-Aralık 2010'u kapsayan dönemde DTÖ üyeleri arasında 6 ncı sırada yer almıştır. 2010 yılı genelinde bakıldığında ise ülkemiz alınan önlem sayısı itibarıyla DTÖ üyeleri arasında 5 inci sırada yer almıştır.

Yine söz konusu önlemlerden, Korunma Önlemleri Mevzuatı çerçevesinde;

2011 Yılında elektrik süpürgesi, buharlı ütü, motosikletler, gözlük çerçeveleri, pamuk ipliği, seyahat çantaları, el çantaları ve benzeri mahfazalar, bazı elektrikli aletler, kibritler, ayakkabı ve polietilen tereftalat (PET) olmak üzere toplam 11 ürün grubunda tüm ülkelere yönelik olarak kesin ya da geçici önlem olmak üzere ek mali yükümlülük şeklinde korunma önlemi uygulanmaktadır.

Ayrıca, Rusya Federasyonu ve İran menşeli düz cam ithalatında ve İran menşeli naylon iplik, cam eşya ve çerçevesiz cam ayna ithalatında olmak üzere ülke bazlı 4 ürün grubunda korunma önlemi olarak ek mali yükümlülük uygulanmaktadır.

Diğer yandan, tekstil ve konfeksiyon ithalatına yönelik olarak yürütülmekte olan soruşturma tamamlanmış ve soruşturma kapsamında bulunan ürünlerin ithalatında, AB ve STA yapılan ülkeler hariç olmak üzere, 15 Eylül 2011 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile ilave gümrük vergisi uygulaması başlatılmıştır.

İthalatta alınmakta olan önlemlerden olmak üzere;

Avrupa Birliği ile Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalayarak ülkemize gümrüksüz ihracat yapma imkânı elde etmiş; ancak Türkiye ile henüz STA yapmamış olan ülkelere yapılan ithalata karşı bir çalışma başlatılmıştır. Gerek bizimle STA yapmaya yanaşmayan ülkeleri müzakere masasına çekmek; gerekse ülkemizin haksız bir şekilde uğradığı vergi kaybının önüne geçmek amacıyla Telafi Edici Önlem Mekanizması oluşturulmuştur.

Söz konusu uygulama ile Avrupa Birliği üzerinden ithal edilen Meksika menşeli bazı binek otomobillerine uygulanması karara bağlanan ilave mali yükümlülük oranı, Gümrük Birliği kapsamındaki ortak tarifeler dikkate alınarak, %10 olarak belirlenmiştir. Anılan Kararname yayımlandığı tarihten 3 ay sonra 28/07/2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Dış ticaret politikası çerçevesinde, ithalat artışının ülke ekonomisi üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf etmek amacıyla yürütülen uygulamalar etkin bir şekilde devam ettirilecektir. Bundan başka, yine etkisini dış ticaret açığının artması olarak gösteren ekonomimizin yapısal sorunlarına ilişkin olarak Bakanlığım görev ve yetki alanı içerisinde yapılan çalışmalar artarak sürdürülecektir.

Diğer taraftan, yeni nesil serbest bölgeler konsepti çerçevesinde yapılan çalışmalar sonucunda kurulması öngörülen dış ticarete yönelik daha entegre nitelikli planlı kalkınma alanları, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve teknoloji girişinin hızlandırılmasını, ekonominin girdi ihtiyacının rekabetçi koşullarda ve düzenli şekilde temin edilmesini desteklemek gibi faydaları beraberinde getirecektir. Bu alanların, bunların yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını artırarak cari açığı azaltıcı etki yapması beklenmektedir.

Ayrıca Bakanlığım bünyesinde teşvik politikalarını revize etmek ve yeni teşvik politikaları üretmek üzere çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalarda ithalat bağımlılığı bulunan ara malların ülkemizde üretimini sağlayacak bir üretim alt yapısının hazırlanması ve teknolojik değişim ve dönüşüme daha fazla katkı sağlayacak, yaratılan katma değeri artıracak destek sisteminin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Dış ticaret dengesinin sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi sadece dış ticaret politikası kapsamında ithalata yönelik olarak alınacak önlemlere değil, bundan daha ziyade para politikası kapsamında finansal istikrara yönelik alınacak tedbirlere, kredi ve iç talebe yönelik olarak alınacak önlemlere ve nihayet teşvikler ve sanayi yatırımları dâhil olmak üzere sanayi stratejisine bağlıdır.

Orta Vadeli Ekonomik Program kapsamında 2012-2014 döneminde cari işlemler dengesinin artış hızının belirli bir aralıkta tutularak gayri safi yurt içi hasılaya olan oranının tedrici olarak düşürülmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda Cari İşlemler Dengesi/GSYİH oranının 2011 yılı sonu itibarıyla -%9,4, 2012 yılında -%8, 2013 yılında -%7,5 ve 2014 yılında ise -%7 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.